

Irak Örneğinde İnternet İletişim Aracı Whatsapp'ta Halk Edebiyatı Ürünleri Üzerine Bir İnceleme

Doç.Dr. Necdet Yaşar Bayatlı

Bağdat Üniversitesi Diller Fakültesi Türk Dili Bölümü,

najdatmurad@gmail.com

Öz:

Günümüzde internet ve internetin iletişim araçları çağımızda vazgeçilmez hâle gelmiştir. İletişim araçları sayesinde dünya artık küçük bir köy konumuna dönüşmüş ve farklı kıtalardaki ülkelerde yaşanan gelişmeler insanlar tarafından anında paylaşılır ve takip edilebilir duruma gelmiştir. Teknolojinin geliştirdiği bu araçlar sayesinde değişik etnik gruplara mensup ve farklı dilleri konuşan insanlar arasında hızlı ve oldukça aktif bir kültür etkileşimi yaşanmaktadır. İki farklı kıtada yaşayan insanlar canlı olarak görüntülü ve sesli sohbet kurabilmekte ve birbirlerine mesaj gönderebilmektedir. Dünyanın muhtelif yerlerinde yaşanan olaylarla ilgili haberler ve gelişmeler anında paylaşılır ve çok geniş kitlelere ulaştırılır. Söz konusu internet iletişim araçlarının başında Facebook, Viber, WhatsApp, Instagram, Twitter, Skype, Tango gelmektedir. Irak coğrafyasında en fazla Facebook ve daha sonra Whatsapp, Viber, Instagram'ın kullanıldığı söylenebilir. Bu iletişim araçlarında siyasi, sosyal, kültür, edebiyat, sanat vb. konularla ilgili farklı ve rengarenk paylaşımlar yapılmaktadır. Bu paylaşımlar arasında halk edebiyatı ürünleri de yer almaktadır. Dolayısıyla halk edebiyatının geleneksel ortamı yanında modern bir elektronik ortamı oluşmuştur. Bu çalışmada iletişim aracı WhatsApp'ta yer alan halk edebiyatı ürünleri ele alınarak tespit ve tasnif edilmiş ve incelenmiştir.

Key words: Halk Edebiyatı, Folklor, İnternet İletişim Araçları, Sözlü Halk Edebiyatı.

دراسة عن نتاجات الأدب الشعبي المتداولة في وسيلة الاتصال

عبر الانترنت الواتساب (العراق أنموذجا)

ا.م.د. نجدت ياسر مراد البياتي

جامعة بغداد / كلية اللغات - قسم اللغة التركية

najdatmurad@gmail.com

المخلص:

اصبح الانترنت ووسائل الاتصال المرتبطة بها في يومنا هذا من متطلبات وضروريات العصر. وهذه الوسائل حولت العالم الى قرية صغيرة واصبح الناس الذين يعيشون في دول وقارات مختلفة بإمكانهم ان يتصلوا ببعضهم البعض ويتواصلوا ويتشاركوا التطورات وقت حدوثها بصورة مرئية وسمعية او على شكل نصوص. بالإضافة الى هذه فان التطور التكنولوجي هذا ادى الى حلول تفاعل كبير بين امم وشعوب يتكلمون لغات مختلفة وينتمون الى قوميات وثقافات مختلفة. الفيسبوك والواتساب والفابير والانستكرام والتويتتر والسكايب والتانكو هي من اهم وسائل وتطبيقات الانترنت التي انتشرت في العالم وفي العراق، ونستطيع القول ان اهم هذه الوسائل التي تستخدم في العراق هي الفيسبوك والواتساب والفابير. حيث لوحظ في الاونة الاخيرة نشر نصوص نتاجات الادب الشعبي بين الناس عبر وسيلة الاتصال الواتساب وهذه النتاجات تشمل جميع نماذج الادب الشعبي، حيث يتم تداولها من شخص الى اخر مما ادى انتشارها بصورة سريعة بين الناس بمختلف طبقاتهم وثقافتهم. علما ان اغلب نصوص نتاجات الادب الشعبي يتم تداولها بين الناس باللغة العربية بحكم جغرافية العراق، والقسم القليل منها يتم تداولها بين الناس كل حسب لغته، على سبيل المثال وليس الحصر البعض من هذه النصوص يتم تداولها بين تركمان العراق باللهجة التركمانية في المناطق التي يشكل فيها التركمان اغلبية. ضمن هذا الاطار؛ جمع نتاجات الادب الشعبي التي يتم مشاركتها من المواطنين العراقيين عبر وسيلة الاتصال الواتساب، حيث تم جمعها وتصنيفها وتحليلها.

الكلمات المفتاحية: الادب الشعبي، الفلكلور، نتاجات الادب الشعبي الشفاهي، وسائل اتصال الانترنت.

Giriş :

Halk edebiyatı ürünleri, dünyanın yaratılışından günümüze kadar her dönemin farklı şartlarına rağmen varlıklarını güçlü bir şekilde devam ettirmişlerdir. Her dönemin istek ve şartlarına uygun olarak farklı dünya toplumları arasında halk edebiyatı ürünlerinin varlığı görülmektedir.

Günümüzde hızlı bir şekilde gelişen teknoloji hayatımızın her alanına birçok yenilik sunmuştur. Bu yenilikler sayesinde farklı kıtalarda yaşayan insanlar artık birbirlerinden uzak değildir; yaşanan her türlü olay ve gelişmelere ilişkin görüntülü ve görüntüsüz bağlantı kurabilir, her türlü bilgi, belge ve doküman paylaşımında bulunabilirler. Bu durum da ayrı kıtalarda yaşayan, farklı millet ve dinlere mensup olan ve değişik dilleri konuşan insanlar arasında iletişim kurmayı kolaylaştırmıştır.

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte kent ve kır gibi farklı ortamlarda yaşayan insanlar arasındaki ayrım ortadan kalkmıştır. Daha önce teknolojik anlamda geri kalmış olarak sayılan köydeki yaşam tarzı değişmiş ve modernleşmeye yüzünü çevirmiştir. Sözelimi artık köyde yaşayan insan, kentte yaşayan insanın kullandığı aynı cep telefonu modelini kullanabilmekte ve ayrıcalıklarından yararlanabilmektedir.

Her yeni iletişim aracı folklorun iletilmesi için yeni bir yol olur (De Vos, 2013: 2013:48). Günümüzün kitle iletişim araçları yoluyla yerel imge ve simgeler, kolaylıkla küresele taşınabilmekte ve küreselleşen bu imgeler etrafında önemli kültür sanayileri oluşabilmektedir (Oğuz, 2009: 88).

Ancak teknolojinin gelişmesi, bizi biz kılan, millet olarak varlığımızı günümüze kadar getiren ve ayakta tutan; dilimiz, milli kimliğimiz, benliğimiz ve varlığımızın muhafaza edilmesinde büyük bir rolü olan kültür/edebiyat/folklor unsurlarımız üzerine olumsuz etkileri olduğu söylenebilir.

Geçmiş yıllarla mukayese edilirse günümüzde halk edebiyatı ürünlerinin üretiminin çok düşük olduğunu göreceğiz. Bu oranın düşük olması, halk edebiyatı ürünlerinin üretildiği, icra edildiği ortamların kaybolmasına bağlanabilir. Günümüzde geçmişte kış gecelerinde oluşturulan ortamın yerini televizyon ve internetteki sosyal medya; düğün ve kına gecelerinin yaşandığı mekanların yerini düğün salonları almıştır. Bununla birlikte halk edebiyatı ürünlerinin icracı-dinleyici etkileşiminden çıktığı ortam artık kalmamıştır.

Türk ve Türk kültürlü/soylu halklar veya da Türk kültürü çatısı altında yaşayan millet ve toplulukların halk edebiyatında geleneksel anlatıcının çok önemli bir yeri olduğu konusunda araştırmacılar hemfikirdedir. Halk edebiyatı ürünlerinin icrası ve aktarımı bir ortama bağlı olup "Bağlam Merkezli Halk Bilimi Kuramlarının" ortaya çıkış nedenini oluşturan ortamlar; icracı, dinleyici veya seyirci, icra yeri ve zamanı gibi unsurlardan meydana gelirler (Ekici, 2004:79). İşte teknolojinin gelişmesinde olumsuz şekilde etkilenen halk edebiyatı

geleneginin başında geleneksel anlatıcıların/icracıların ortadan kalkmasıdır. Teknolojinin gelişmesi sonucunda hayatımıza giren internet, televizyon, uydu anten, cep telefonların getirdiği avantaj ve ayrıcalıklar sayesinde halk edebiyatının yayılmasında oldukça önemli bir rolü olan geleneksel anlatıcıya olan ihtiyacı gidermiş ve bu köklü unsurun ortadan kaldırılmasına yol açmıştır.

Üretilen bilginin saklanması, paylaşılması ve ona kolayca ulaşılması isteğiyle ortaya çıkan bir teknoloji olan internet aracılığıyla insanlar birçok alana ait bilgiye kolay, hızlı, güvenli ve ucuz bir şekilde erişebilmektedir (Güvenç, 2014:32).

İnternet, Türk dünyası edebiyat gelenekleri arasında istendik bağlantıların kurulması ve geliştirilmesi, ortak sanatsal yaratım ve iletişim dilinin oluşturulması, edebi araçların dolayımlanması ve paylaşımının kolaylaştırılması bakımından da önemli işlevlere sahiptir (Özdemir, 2008: 297).

Bu çalışmada Irak'ta dilden dile değil, halkın farklı tabakaları tarafından yaygın olarak kullanılan internet iletişim aracı WhatsApp'ta yayılan halk edebiyatı ürünleri ister Arapça ister Türkçe olarak ele alınmış, tespit ve tasnif edilmiş ve incelenmiştir.

Metin:

Teknolojinin gelişmesi sonucunda çağımızın şartlarına uygun bir internet kültürü oluşmuştur. Bu yeni kültürde halkın meşrebi yanı sıra teknolojinin izi güçlü bir şekilde varlık gösterir. Bu vesileyle aynı veya farklı ülkeler değil, kıtalararası sınırlar da ortadan kalkmıştır.

Ülkelerden birinde ortaya çıkan ve beğeni kazanan bir kültür unsuru kısa bir süre sonra dünyadaki bütün kültürlerle mal edilir. İnternetin iletişim araçları vasıtasıyla oluşan folklor ve halk edebiyatı ortamı, 1. Hoş vakit geçirme, eğlenme ve eğlendirme; 2. değerlere, toplum kurumlarına ve törelere destek verme; 3. eğitim veya kültürün gelecek kuşaklara aktarılması; 4. toplumsal ve kişisel baskılardan kurtulma mekanizması (Çobanoğlu, 2002: 235-236) fonksiyonları taşımakla birlikte farklı kültürlerden gelen unsurlarla zenginleştirilmiştir.

Bu bağlamda internet ortamında kurulan iletişim şekillerinde folklor ürünlerinden yararlanılması folklorun iletişim görevini yüklediğini de göstermektedir (Güvenç, 2014:44).

Geçmişten günümüze halkın konuşma diliyle oluşturulmuş, yabancı etkilerden uzak, halkın duygu ve düşüncesini yansıtan; sahibi bilinen ya da bilinmeyen; sözlü ve yazılı kültür ürünlerinin tümüne halk edebiyatı denmektedir (Özdemir, 2007:25). Bu yüzden halk edebiyatının bütün ürünleri her açıdan ayrı bir önem taşımaktadır.

Halk edebiyatı ürünlerinin günümüze kadar ulaşması, yukarıda da belirtildiği gibi geleneksel anlatıcı aracılığıyla olmuştur. Günümüzde bu

ürünlerin çoğu geleneksel halk anlatıcısı tarafından değil, halkın elinde bulunan cep telefonda bulunan internet iletişim aracılığıyla yayıldığı söylenebilir.

Halk edebiyatı ortaya çıktığı günden itibaren halkın kültür belleğinde taşınmış, yüzyıllarca sözlü olarak dilden dile aktarılmıştır. Aktarım biçimi değiştikçe, bu ürünler de etkilenmiş, ama farklı şekillerde olsa da varlığını muhafaza etmiş ve günümüze kadar sürdürmüştür.

Sosyal medya edebiyatın aktarımı açısından yeni bir mecradır. Gençlerin sıklıkla başvurdukları, okudukları, takip ettikleri ve kendilerinden önceki nesillerin asla algılayamadığı bu yeni sanal dünyada yeni bir edebiyat ilerlemekte; kendisine yeni araçlarla, yeni söylemler üretmektedir (Doğan, 2016:7).

Irak'taki vatandaşların çoğu artık akıllı telefonları satın alıp Facebook, Viber, WhatsApp gibi programlar yüklemektedirler. Bu programlar aracılığıyla birbirlerine, gündelik olaylarla ilgili dikkat çekici, önemli haber ve bilgileri, video parçaları vb. dokümanları paylaşmaktadırlar. Okur yazarlığı olmayan insanların birçoğu artık akıllı telefonları kullandıkları görülmektedir. Burada görsel video parçaları üzerinde durulmayacaktır. Yazılı olarak paylaşılan halk edebiyatı ürünleri üzerinde durulacaktır.

Bu incelemede Irak'ın başkenti Bağdat'ta yaşayan bir vatandaş olarak her gün farklı kültür seviyesine sahip, farklı din, mezhep ve millete mensup olan arkadaşlardan cep telefonumuza gönderilen ve halk edebiyatı ürünlerini ihtiva eden paylaşımlar esas alınmıştır.

Yapılan paylaşımlarda yer alan halk edebiyatı metinlerini aşağıdaki iki başlık altında toplanmış ve tasnif edilmiştir:

1. Fıkralar 43 metin

2. Kısa ve İbretli Anlatılar ile Anekdotalar 24 metin

1. Fıkra Metinleri:

1. Iraklının biri, Lübnanlı arkadaşı ile birlikte evine gider. Lübnanlı arkadaşı kapıyı açan eşini hemen kucaklar ve öper. Iraklı "Siz benim önümde nasıl birbirinize sarılıp öpüşüyorsunuz" der. Lübnanlı arkadaşı "Bunda ne var ki sabahtan şimdiye kadar eşimi görmediğim için onu özlemiştim bu yüzden kucaklaştık ve öpüştük" deyince bu davranışı beğenen Iraklı evine gidip kendisine kapıyı açan eşini hemen kucaklar ve öper. Bunu hiç beklemeyen eşi "Ne oldu? babam mı, annem mi öldü" diye sorar....

2. Şeytanın biri Iraklı bir siyasetçinin başına okur. Akşam hemen onun yanından ayrılır. Arkadaşları "Hayırdır neden onu bıraktın" der. Şeytan "Beni delirtti ya bir hırsızlık yapar bir namaz kılar" der....

3. Eşi ile konuşan Iraklı bir koca "Bu Suriyeli kadın ve kızlara çok üzülüyorum. Savaş nedeniyle yerlerinden oldular, bunlarla evlenip bir yuva

kurmak sevaptır.” deyince karısı "Niyetin sevap kazanmaksa açlık içinde yaşayan Somalili bir kızla evlen o zaman" der..

4. Cami şeyhi namaz kılanlara "Camin tavanı başımıza yıkılmak üzere, bu yüzden sizden bağış toplayıp onartmak istiyoruz, elinizden ne gelirse verin" der. Orada bulunan namaz kılanların verdiği bağışların toplamı 50.000 Irak Dinarı olur. Bu tutar da bir günlük kalfanın ücreti bile karşılamayacaktır. Bu durumdan çok rahatsız olup sinirli bir şekilde camin kapısı önünde duran şeyhe sarhoşun biri gelir. Şeyh ondan da bağış ister "Sarhoş şeyhe 5.000.000 Irak Dinarını bağış eder.” ve yarın da sana 5.000.000 Irak Dinarı daha getireceğim, sen bana sadece şu namaz kılan arkadaşlar gibi namaz kılmayı ve nasıl tövbe edeceğimi öğret.” der. Şeyh "Sen o namertleri boş ver, biz camimizin restorasyonunu tamamlayıncaya dek git içkine devam et. " der.

5. Ayyaşın birine "Bir Iraklı olarak Ramazan ayının nasıl olmasını diliyorsun?" diye sorarlar. Ayyaş "Dünya kupası gibi dört senede bir olmasını ve Irak'ın kupada yer almamasını isterim.” der.

6. Yaşlı amca evine girince avluda tabak kırıntılarını görür ve yaşlı karısına "Bu tabakları kim kırdı" diye sorar. Karısı "Gelinin kırdı. Zaten sabahtan bu yana yüzü hiç gülmüyor, bu yüzden tam 6 tabak kırdı" der. Yaşlı koca "Ben onun neden böyle yaptığını anladım, barıştırması için oğluma söylerim. bu gece sabaha kadar onunla barışacaktır" deyince yaşlı kadın "Doğrusunu istersen o altı tabağın üçtanmesini ben kırdım" der.

7. Aptalın birine "Bayram'a elbise aldın mı? diye sorarlar. Aptal "Ben kendim için aldım mı ki Bayram'a alayım" der.

8. Sultan amca bir cerrahi operasyon geçirir. Ameliyattan sonra sağlık durumunu endişe eden karısını kendisine yanaştırmıyor. Sultan Amca ona neden böyle yaptığını sorunca karısı "Doktor sağlık durumunun iyi olduğuna dair bana bir yazı yazsın ben de istediğini yaparım" der. Bu durumu doktoruna anlatan Sultan Amca, doktor ona "Sultan Bey'in saygıdeğer eşi, Sultan Bey'in sağlık durumu yirmi sene öncesi gibi gayet iyidir, her şeyi fazlasıyla yapabilir diye bir yazı yazar."Yazıyı okuyan Sultan Amca doktoruna "Yazının muhatabı kısmında Sultan Bey'in karısı değil de ilgiliye yazar mısınız? " der.

9. Karısından çok usanan bir koca, onunla bir lokantaya gider. Lokantanın ortasında dans eden bir adamı gören karısı ona işaret ederek kocasına "Şu dans eden adamı görüyor musun". Kocası "Evet" der. Kadın "Beş sene önce beni istemeye geldi, ama kısmet olmadı". Koca "İşte o günden beri kutlama yapmaktan vazgeçmemiştir" der.

10. Ahmet banyodayken çok şaka seven babası banyonun kapısını çalmış ve ona "Oğlum banyoda mısın?" diye sorunca Ahmet, "Hayır, banyoda değilim, Londra'dayım" der. Bunun üzerine babası ona "Banyonda olup olmadığından emin olmak istedim, çünkü karın cep telefonunu açıp mesaj

ve fotoğraflarına bakıp okuyor, ben de Londra'da kalacaksın diye sana havlu ve elbiselerini getirdim yavrum..."

11. Adamın biri otel resepsiyonunu arayıp "Odaya gelir misiniz? karım benimle kavga edip kendini pencereden atmak istiyor" der. Resepsiyon görevlisi "Beyefendi, bu ailevi bir sorundur, biz buna müdahale etmiyoruz" deyince adam "Hayır sorun tam siziniz çünkü pencere açılmıyor" der.

12. Ayyaşın biri sürekli borçla içki alıyor. Bir gün içki satan ona "Borçlarını ödemediğin için kıyamette Allah'a ne diyeceksin" der. Sarhoş içki satana "Yiğitsen kıyamet gününde Allah'a ben içki satıyordum de" ...

13. Adamın birini karısına "Oğlumuzun kişiliğini ve terbiyesini sınamamız gerekir." der. Karısı "Peki bunu nasıl yapacağız?" der. Koca "Onun önüne bir nüsha Kuran-ı Kerim, 100 Dolar ve bir şişe viski koyup gizlice ne yapacağını izleyeceğiz. Kuranı alırsa, dinine bağlı olup ilerde din adamı, parayı alırsa ilerde işadamı, viski şişesini alırsa, ilerde sarhoş ve ayyaş olacaktır." der. Ertesi gün evin salonunda masanın üzerine bir nüsha Kuran-ı Kerim, 100 Dolar ve bir şişe viski koyup gizlice ne yapacağını izlemeye başlarlar. Salona giren oğlan ilk önce Kuran-ı Kerim'i öpüp koltuğu altına ve parayı cebine koyduktan sonra viski şişesini açıp içmeye başlar. Bunu gören koca karısına "İşte ben hep bundan korkardım" der. Karısı "Neden korkuyordun?" diye sorunca kocası "Oğlumuz ilerde siyasetçi olacaktır" der.

14. Kadının biri uykudan aniden kalkar ve yanında yatan kocasına "Rüyamda, senin bana araba alıp şoförlük öğrettiğini gördüm" der. Kocası "Haydi uykuna devam et yoksa kaza yaparsın" der.

15. Kocanın biri karısına "Sağlık durumum çok fenadır, acili arar mısın?" der. Karısı "Telefonunun şifresini söyler misin" deyince koca "Boş ver, arama nasılsa her nefis ölümü tadacaktır" der.

16. Oğlan babasına "Baba ben kadınlardan korkarım bu yüzden evlenmek istemiyorum" der. Baba "Oğlum sen evlendikten sonra benim gibi olacaksın, bir tek karından korkacaksın, ama diğer kadınları, hep seveceksin" der.

17. Sürekli cep telefonu elinden düşürmeyen kocaya, karısı "Keşke bir cep telefonu olsaydım, o zaman benimle çok ilgilenirdin" deyince koca "Evet haklısın, keşke bir cep telefonu olsaydın, o zaman her sene değiştirip yenisini alabilirdim." der.

18. Aptalın biri babasının öldüğünü duyunca arkadaşı önünde çok ağlar. Arkadaşı onu sakinleştirmeye çalışırken biraz ağlamaya ara verir. Biraz sonra cep telefonu çalar ve biraz telefonda konuştuktan sonra tekrar ağlamaya başlar. Arkadaşı "Ne oldu, neden tekrar ağlamaya başladın" diye sorunca aptal "Kız kardeşim aradı, onun da babası ölmüş" der.

19. Hacının biri hacda tavaf sırasında çok yorulur ve havalar sıcak olduğu için gizlice polisin kapsında durduğu bir karavana girip biraz dinlenmek ister. Girdiği karavanda kendisi gibi beyaz elbise giren birçok insanın

yattığını görür. Aradan bir saat geçtikten sonra kapıyı açıp dışarı çıkınca polisler onu görür ve hemen kaçarlar. O da karavanın kapısını açık bırakır ve polislerin arakasından koşar. İnsanlar da onları görünce kaçmaya başlarlar. Meğerse girip içinde yattığı karavan morgmuş ve yattıkları sandığı insanlar ölüymüşler.

20. Genç bir kız, erkek kardeşlerine "Sarıklı bir din adamının kendisine sataştığını ve her gün sokak başında bunu yaptığını" söyler. Kardeşleri "Ya sarıklı bir din adamı bunu nasıl yapar" der. Kız "Bana inanmıyorsanız birazdan dışarı çıkacağım gelin uzaktan kendiniz görün" der. Kız dışarı çıkar ve erkek kardeşleri onu uzaktan izlerler Sarıklı din adamı kız kardeşlerine sataştığını görünce onu dövmeğe başlarlar. Sarıklı din adamının dövüldüğünü gören bir taksi şoförü hemen arabasını durdurur ve genç kızın erkek kardeşleri ile birlikte sarıklıyı dövmeğe başlar. Polis oraya gelince genç kızın erkek kardeşleri "Bu utanmaz sarıklı din adamı kız kardeşimize sataşıp duruyor bu yüzden dövdük" der. Polis taksi şoförüne "Sen neden sarıklıyı dövdün?" der şoför "Rejim düştü sandım bu yüzden" der.

21. Amerikalı, Fransız ve Iraklı olmak üzere üç kişi aynı günde vefat ederler. Üçü de cehenneme alınırlar. Amerikalı ailemle telefonla görüşmek isterim der. Cehennemdeki görevli telefonda onu 2 dakika görüştür ve ondan 10 USD alır. Fransız da aynı şeyi yapar ve ondan da 10 USD alır. Iraklı bunları görünce o da ailesiyle görüşmek istediğini söyler. Telefonda 2 saat boyunca ailesiyle görüşen Iraklıdan cehennem görevlisi sadece 1 USD alır. Sebebini sorunca cehennem görevlisi "Onlar yurt dışı görüşme yaptılar, sense yurtiçi görüşme yaptın" der.

22. Fransa'da güzelliklerine göre müşterileri masalara oturtur. Çok güzel kadınlar ve yakışıklı erkekler ön masalarda, orta derecede güzellik ve yakışıklılıkta olanlar ise ikinci sırada, çirkin onları da en son masalarda oturtur. İki arkadaş birlikte o lokantaya girer ve hangi masada oturabileceklerini sorunca garson onlara "Siz bize ev adresini verin, biz size yiyeceklerinizi göndereceğiz, sizi çirkinler yerinde bil oturtmayız" der.

23. Nasreddin hoca bir köye uğrar. Köylünün biri ona "Hoca eşeğin sayesinde seni tanıyabildim" deyince, hoca "Öyledir, çünkü eşekler birbirlerini tanırlar" der.

24. Adamın biri çok huysuz bir eşiği var. Eşek adamın karısına bir tekme vurarak onu hemen öldürür. Eşi vefat eden adam yeniden başka bir kadınla evlenir. Eşek, bu sefer adamın yeni karısına bir tekme vurarak onu da öldürür. Mahalledeki insanlar, adamın kurduğu taziye meclisine gelip ona başsağlığı dilerler. Yaşlı bir amca, iki eşi art arda vefat eden adamın davranışlarını gizlice izler. Eşi vefat eden adam, kadınlar kendisine başsağlığı dilerken onlara "Evet", erkeklere ise "Hayır" cevabını verdiğine dikkat eder. Bunun üzerine taziyenin sonunda yaşlı amca iki eşi art arda vefat eden adamın yanına gidip ona neden kadınlara evet, erkeklere hayır

dediğini sorar. Adam Kadınlar bana "Tekrar evlenecek misin?" diye soruyorlardı ben de onlara "Evet", erkeklerse "Eşini satacak mısın?" diye soruyorlardı ben onlara "Hayır" diyordum.

25. Adamın biri karısına "Canım senin annen arı mıdır?" diye sorar. Karısı "Neden". Adam "Çünkü senin gibi balı ancak arıdan çıkabilir" deyince karısı "Canım senin annen köpek mi?" diye sorar. Buna çok sinirlenen adam "Neden böyle diyorsun?" diye sorunca karısı "Çünkü senin gibi vefalı biri ancak köpekten doğabilir" der...

26. Mutfakta et doğrayan yaşlı kadın avluda erkek kedinin dişi kediye doğru ilerlediğini ve onunla cinsel ilişkiye girdiğini görünce hemen kahkaha atıp gülmeye başlar. Mutfığa giren kocasına durumu açıklar ve "Benim merak ettiğim şey, erkek kedinin dişi kedinin cinsel ilişkiye girmek istediğini nereden anladı?" diye kocasına sorar. Kocasına ona "Koklamıştır" deyince yaşlı kadın "Ya senin koca burnu niye her zaman kapalıdır?" der.

27. Adamın biri 20 sene boyunca kilitlediği dolabın anahtarını hiçbir şekilde eşine vermez. Bir gün anahtarı evde unutunca eşi merak edip dolabı açar ve içinde 2 yumurtayla 2.000.000 Irak Dinarı bulur. Bunları çok merak eden kadın eve dönen kocasının yakasına yapışıp bunların ne anlama geldiğini anlatmasını ister. Kocasına "Doğrusu istersen evlendiğimizden bu yana seni başkası ile her aldattığımda dolaba bir yumurta koyarım" der. Karısı "Demek yirmi yıl boyunca beni sadece iki defa aldattın değil mi?" diye sorar. Kocasına "Hayır, yumurtlar toplanıp bir set olunca satar onların yerine paraları dolaba koyarım" der.

28. Mısır'da vefat eden adamın arkasından din adamı cenaze namazını kıldıktan sonra cemaate "Bu adamın nereye gideceğini biliyor musunuz? Bu adam suyun, elektriğin, sağlık sigortasının, çalışma imkanı, mesken ve hayatın herhangi bir eğlencesinin bulunmadığı bir yere gidecektir" deyince aniden cemaatten biri "Şeyh Hazretleri Irak'a gideceğini söylesene" der.

29. Adamın biri hastanede ölüm yatağındaiken doktorun huzurunda büyük oğluna "Lokantalar senin", ortanca oğluna "Oteller senin", küçük oğluna "Mahalledeki evler de senin" der. Doktor bunun üzerine oğlanlara "Bakın babanız size büyük miras bırakıyor" deyince büyük oğlu "Doktor bey ne mirası babam tüp gaz satıyor, kendisi vefat ettikten sonra bize iş dağılımı yapıyor" der.

30. Mezhepçilikten usanan zengin bir Irak vatandaşı, bir cami yaptırır. Camiye bir imam tayin eder ve ona "Sana aylık olarak 500 USD maaş vereceğim, ancak tek şartım budur: Hz. Ali, Hz., Hüseyin, Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'dan hiç bahsetmeyecek ve onları adı bile anmayacaksın" der. Atanacak imam "700 USD'YE çıkarırsan Allah'ın adını bile anmayacağım" der.

31. Babaannesi ile konuşan torun "Babaanne düşün Allah yeri ve göğü yedi günde yapmış" der. Babaannesi ona "Parası olan her şey yapabilir" der.

32. Üç arkadaş Fatiha suresini hiç ezberleyemiyorlar. Gittikleri her taziyede elleri açıp birden ona kadar sayarak Fatiha suresini okumuş gibi yaparlar. Bir gün birilerinin babası vefat edince diğer ikisi onun taziyesine gider. İki arkadaş taziyede elleri açıp Fatiha suresini okumuş gibi yapar ve her taziyede bunu yaparken geçirdikleri süreden daha fazla zaman geçer. Babası vefat eden arkadaşları "Hayırdır neden bu kadar uzattınız?" diye sorunca onlar da "Sen bizim arkadaşımız olduğun için birden ona kadar değil, birden yüze kadar saydık" der.

33. Aptalın biri, hoşuna giden aptal kızı sürekli cep telefonundan arayıp rahatsız ediyor. Bu durumdan sözde usanan aptal kız, numarasını değiştirir ve aptal erkeğe yeni numarasından "Senin yüzünden numaramı değiştirdim" diye bir mesaj atar. Aptal erkek ona "Numaranı yerin altından bulacağım" diye cevap yazar.

34. Kadının biri kocasına "Milletvekili adayının seçim programı ne demek" diye sorar. Kocas "Nişanlı olduğumuz günlerde sana bütün hayallerini gerçekleştireceğim, bütün istediklerini alacağım ve hayat boyu seni hep seveceğim dediğimi hatırlar mısın" der. Kadın "Evet" deyince kocası "Ama evlendikten sonra hiçbir sözümü yerine getirmedim, işte milletvekili adayının seçim programı aynen öyledir." der.

35. Kocas ile birlikte doktora giden bir kadın, doktorun muayene odasına yalnız girer. Doktor onu kontrol etmek için kapıyı kapatmaya çalışırken kadın ona "Lütfen kapıyı kapatmayın doktor Bey" der. Doktor "Hanımefendi ben doktorum korkmanıza gerek yok" der. Kadın "Korktuğumdan değil de sekreteriniz oldukça güzel benim kocam da onun yanında duruyor ondan" der.

36. Adamın biri karısını arayıp "Bugün öğlen yemeğini dışarıda yiyeceğiz ona göre kendini hazırla" der. Öğlen saatinde karısını yanına almak için eve dönünce karısının yemek sofrasını evin önünde hazırladığını görür.

37. Yaşalı adam yakında evlenecek oğluna nasihatle bulunur ve ona "Oğlum evlilik hayatında atacağın adım ve alacağın kararlarda hiç acele etme. Çünkü ben bir seferinde sabah erken kalktığımda anneni makyajsız görünce yatağımda yabancı bir adam var diye acele davranıp öldürecektim" der.

38. Adamın biri arkadaşına "Ortadoğu'daki durum nasıl.?" diye sorar. Arkadaşı ona "Mahpushanelerdeki Cuma namazına benziyor; İmamlık yapan katil, ezanı okuyan dolandırıcı, namaz kılanlar da hırsızdır; ama aynı zamanda hepsi de sakallı olup tekbir getiriyor" der.

39. Yaşlı kadın sokakta yeni modelli bir cep telefonu bulur. Eve dönünce telefonun tuşlarına dokunca porno filmi görür. Film izleyip bitirdikten sonra kadın kendi kendine "Beyim Allah seni rahmet eylesin benimle yaptıklarının tamamı meğerse yanlışmış" der.

40. Adamın biri Komünist Parti binasının yanından geçerken Hz. Hüseyin için yemek pişirildiğini görünce içeri girer ve oradakiler "Hani siz Allah'a ve İslam'a inanmıyordunuz? Neden Hz. Hüseyin için yemek pişiriyorsunuz?" diye sorar. Oradakiler "Bizim sorunumuz Hz. Hüseyin ile değil, Allah'ladır." derler..

41. Yeni evli olan bir kadın, Ramazan ayında kocasının daveti üzerine iftar yemeğine çok sayıda misafiri gelir. İftar yemeğinden sonra kadın mutfığa girince çok sayıda tabak kirlendiğini görünce onları yıkamamak için bir bahane bulup kocasıyla kavga eder ve evden ayrılarak babasının evine gider. Babasının evine girer girmez annesi ona "Kızım iyi ki kocana küsüp geldin babanın misafirleri gelmiş, mutfakta bir yığın kirli tabak var, onları yıkayıver" der.

42. Kadının biri komşu kadına "Kocanın seni sevdiğinden emin misin?" diye sorar. Komşu kadın "Vallahi kocam sadece beni değil, bütün kadınları sever" der.

43. Trump beyaz arayı boyatmak ister ve ihale duyurusunu yapar. İhaleye bir Çinli, bir Amerikalı ve Bir Iraklı başvurur. Trump onlara boyatma maliyetini sorunca Çinli üç, Amerikalı beş, Iraklı ise on bir milyon USD deyince Trump Çinliye "Neye göre üç milyon USD söyledin?" Çinli bir buçuk milyon boya maliyeti, bir milyon da işçi ücreti, beş yüz bin de benim kârım olacaktır." der. Amerikalı da aynı soruya "Üç milyon boya maliyeti, üç milyon da işçi ücreti, iki milyon da benim kârım olacaktır." der. Iraklıya gelince "Dört milyon sizin, dört milyon benim, üç milyon da Çinliye verip işi ona yaptıracağız" der.

2. Kısa ve İbretli Anlatılar ile Anekdötler :

1. Çok eski bir otobüs Basra'dan Necef'e yolcu götürür. Yolcular arasında bir tavukla bir horozun ayakları birbirine bağlayıp koridorda bırakan yaşlı bir kadın var. Necef yakınlarında yer alan Kufe'de yol üzerinde güneş altında bekleyen bir adama üzülen şoför otobüste yer olmamasına rağmen bindirir. Otobüse binen adam güneş altında çok beklediği için otobüse biner binmez yaşlı kadının koridorda bıraktığı tavuğa basar. Tavuğuna basıldığını gören yaşlı kadın bağırmaya başlar ve adama "İlla ki tavuğun parasını bana vereceksin" diye bağırır. Adam "Tamam vereceğim bağırmana gerek yok" der. Otobüste oturan yolcuların biri tavuğu basan adama "Tavuk ölmeden önce sen onu kes de etini helal et" der. Adam da "Tavuğun başını kesmeye çalışırken tavuk hareket eder ve kanı bütün yolcuların üzerine sıçrar". Bütün yolcular ona hakaret ve küfrederek aralarında bir yolcu ona "Ya tavuğun başını kesmeden önce ayaklarını kes de hareket etmesini engelle" deyince telaşa giren adam tavuğun ayağını keseyim derken bu sefer horozun ayağını da keser. Bunu gören yaşlı kadın ona "Allah belanı versin hem tavuğumu hem de horozumu telef ettin" diye bağırırken arka koltuklarda oturan yaşlı bir adam ona "Ya sen ulaşacağımız Necef'e yarım

saat önce bindin ve başımıza neler getirmedin, Basra'da bizimle binsen bizlere neler yapardın" diye bağırır.

2. Kısa boylu bir çocuk, bakkala girer; telefonla görüşmek istediğini ona söyler ve görüşme ücretini peşinen ona verir. Bakkal da ona telefonu verir ve kiminle konuşacağını merak edip dinlemeye başlar. Küçük çocuk telefonda bir bayanla konuşmaya başlar ve ona "Merhaba bayan, sizin yanınızda çalışmak istiyorum". Bayan "Teşekkür ederim ama istemiyorum yanımda birileri çalışıyor." Çocuk "Bahçenizdeki otları temizleyebilirim." der. Bayan "Teşekkür ederim, yanımda çalışan biri var, o işi güzel yapar". Çocuk "Ya sizin bahçenizi mahallenin en güzel bahçesini yapacağım." der. Bayan "Israr etmene gerek yok, benim yanımda çalışan çocuktan çok memnunum." deyip telefonu kapatır. Bu konuşmaları dinleyen bakkal çocuğun ısrarla iş bulmak isteğine hayran olup ona "Benim yanımda iyi bir ücret karşılığında seni çalıştırabilirim." deyince çocuk "Teşekkür ederim amca, ama ben biraz önce telefonda görüştüğüm kadının yanında çalışıyorum" der. Bakkal "Onun yanında çalıştıysan neden onunla böyle konuştun" diye sorar. Çocuk "Yaptığım işten memnun olup olmadığından emin olmak istedim" der.

3. Babası ile birlikte kütüphaneye giden bir kız, çok sevdiği erkek arkadaşını görür. Onunla konuşmak için babasına "Baba şu gördüğün çocuk benim okulda sınıf arkadaşım. Hocanın bizden hangi kitabı istediğini ona sormama müsaade eder misin?" Baba "Sorabilirsin bir sakıncası yok" der. Kız, arkadaşın "Ben buraya Dikkatli Ol Yalnız Değilim başlıklı kitabı satın almaya geldim" der. Bunun üzerine çocuk "Bahsettiğin kitabı biliyorum, ben Seni Nerede Görebilirim başlıklı kitabı satın almak istiyorum." deyince Kız "Bildiğimiz Ağacın Altında, başlıklı kitabı da satın almamız gerekir" der. Bu sefer çocuk "Seni Beş Dakika Sonra Arayacağım kitabını yarın okula bana getirir misin" der. Bu sefer kız "Bekleyeceğim kitabını da okuyalım" diye cevap verince baba "Kızım bu söylediğiniz bütün kitapları okuyacak mısınız?" der. Kız "Evet, baba her ikimiz çok zeki ve çalışkanız" der. Baba "Ama ikiniz de Ben Aptal Değilim, Her Şeyi Anlarım başlıklı kitabı bilmeniz gerekir ve hadi defol önüme düş" der.

4. Musul'da dinine çok bağlı olan Hacı Halit, bakkallık dükkkanı vardır. Musul'un Daeş tarafından işgal edilmesinden sonra normal bakkallığına devam eder. Dışarıdan gelen ve bir Rus kadınla evlenen bir Daeşliye veresiyeyle satış yapar. Borcu artan Daeşli bir bombardıman sonucunda hayatını kaybedince, Hacı Halit, borcunu Daeşlinin ailesinden almak için evine gider ve kapıyı çalar. Kapıyı oldukça güzel olan Rus karısı açar. Hacı Halit Rus kadının güzelliğine hayran olur ve ona "Kocanın bana borcu var, onu bana öder misin? diye sorar. Rus kadın "Bende para pul yok, borcumu kapatmak için seninle evlenebilirim" deyince Hacı Halit düşmenden kabul eder. Evlendikten birkaç gün sonra kapı çalınır ve Daeş'in intihar

saldırılarını gerçekleştiren grup, Rus kadınının almak isterler. Hacı Halit "Onun yerine benim birinci karımı alabilirsiniz" der.

5. Gencin biri Hz. Hüseyin için yapılan Arabiniye ziyaretine gider. Ziyaret esnasında tuvaletlerin önünden bir özel ihtiyaçlı arabanın boş olduğunu görünce ona oturur ve biraz dinlendikten sonra kalkınca oradaki insanlar Salavat çeker ve "Hz. Hüseyin'in suyu hürmetine Allah şifasını verdi" diye bağırınca oradaki kalabalık da murat almak için gencin üzerindeki bütün elbiseleri parçalayıp alırlar. Gencin üzerinde sadece iç çamaşır kalır.

6. Bir genç intihar etmek için kafasına tabancayı doğrultup sıkmak ister. Yanından geçen yaşlı bir adam "Neden intihar etmek istiyorsun?" diye sorar. İntihar etmek isteyen genç ona "Oldukça karmaşık bir ailevi problemim var" diye cevap verince yaşlı adam ona "Her sorunun bir çözümü var, anlat da ona göre hareket edelim" der. Genç "Kızı olan bir dul kadınla evlendim, evlendikten sonra babam karımın kızını beğenip onunla evlendi. Böylece babam benim damadım, ben de onun kayınpederi oldum. Karım bir çocuğu oldu. Çocuk babamın torunu olur, babamın da bir oğlu olunca ben de onun hem ağabeyi hem de dedesi oldum. Karım da kardeşimin anneannesi olduğuna göre benim de anneannem sayılır. Yani ben hem anneannemin kocasıyım hem de kardeşimin anneannesi olduğu için onun torunuyum" deyince yaşlı adam ona "Oğlum böyle durumun Allah belasını versin, fazla beklemene gerek yok kafana sık git" der.

7. Yolsuzluğun önüne geçmek ve vatandaşları bilinçlendirmek için müdür çok dürüst olduğu sanan bir memura "Yolsuzluğa hayır" tablosunu bir hattatın yanında yazdırmasını ister. Hattata giden sözde dürüst adam ona "Bana şunu yaz." der. Tabloyu yazan hattat adama "Ücret ile ilgili fatura ister misin?" diye sorunca adam "Ücretin ne kadar". Hattat "Yirmi bin ID" deyince adam "Faturada kırk bin yazar mısın?" der...

8. Hırsızın biri, soygunculuk yapmak için gece yarısı bir eve girince yaşlı bir nineyle karşılaşır. Yaşlı nine onu görür görmez "Oğlum, sen iyi bir insana benziyorsun, ihtiyacın olduğu için hırsızlık yaptığını biliyorum, gel şu elimdeki bilezikleri sana vereyim, git bunları sat parasıyla ihtiyacın gider" deyince, Hırsız yaşlı kadının bu sözlerine inanır ve yanına yaklaşır. Yaşlı kadın ona "Bileziklerimi alıp gitmeden önce, gördüğüm rüyamı bana yorumlar mısın?" der. Hırsız "Anlat da yorumlayım" der. Yaşlı nine "Rüyamda bir nehrin kenarında yürüdüğümü; aniden ayağım burkulup nehre düştüğümü ve oğlumu Ahmet'i yüksek sesle çağırdığımı gördüm" deyip yüksek sesle Ahmet Ahmet diye bağırmaya başlar. Bunun üzerine oğlu Ahmet yukarı kattan aşağıya inip hırsızı öldüresiye döver. Yaşlı nine ona "Yeter oğlum öldüreceksin" der. Hırsız ise "Ahmet kardeş devam et, ben de akıl olsa bu yaşlı annen beni bir çift lafla aldatmazdı"...

9. Yaşlı kadın kızına evliliğin ne olduğunu şöyle anlatır: Evlilik tam ölüm gibidir. Başlangıçta Fatıha suresi okunur, düğünde beyaz elbise giydirilir,

en sonda da bir eve gömülürsün. Daha sonra da nereden gedin?, nereye gideceksin?, ne aldın? ne sattın? diye hesap sorulacaktır.

10. Sultanın biri fiyatı 100 cariyeden daha pahalı olan bir cariyenin çarşıda satıldığını duyunca onu huzuruna çağırır. Huzura çıkan cariyeye dimdik duruşu ve keskin bakışlarıyla sultanın dikkatini çeker. Sultan "Diğer cariyelere göre neden fiyatın daha çok pahalıdır" diye sorar. Cariye "Çünkü zekiyimdir" der. Sultan merak etti ve ona "Sana bir soru soracağım, cevabını verirsen, seni serbest bırakacağım, cevabını veremezsen seni kılıçtan geçireceğim" deyince sultan "En güzel elbise nedir? en güzel koku nedir? en güzel yemek nedir? en güzel yatak nedir". Cariye "En güzel elbise yoksullukta giyeceğin gömlektir; çünkü sana göre o gömlek hem kışta hem yazda giyilebilir; en güzel koku ise annenin kokusudur; en güzel yemekse aç olup yiyeceğin yemektir, çünkü aç olan sade ekmeği bile dünyanın en lezzetli yemeği hisseder; en güzel yataksa aklın ve fikrin rahat olup yatacağın yataktır, çünkü zalim olunca yatağın altından da olsa dikenli olduğunu hissedersin" dedi. Sultan bu sefer ona sana son sorumu soracağım, dünyanın en güzel vatani neresidir? Cariye "Özgürlük içinde yaşayacağın ve cahillerin yönetmediği vatandır" der. Bu cevapları duyan sultan onu hemen azat eder.

11. Çok kilolu bir kadın otobüse binince, yolculardan biri ona "Bu otobüs fillerin binebileceği bir araç değil, insanlar için yapılmıştır" diye söz dinletti. Kilolu kadın "Bey efendi bu otobüs Nuh gemisi gibidir, fil de biner eşek de" diye cevap verir.

12. Kalemi çok kuvvetli olan bir yazara, burnu bir karış havada olan bir diğer yazar "Ben senden daha iyiyim, çünkü sen para için, bense namus için yazarım" deyince, kalemi kuvvetli olan yazar ona "Doğru diyorsun, herkes kendisinde bulunmayan ve eksik olan şey için yazar" diye cevap verir.

13. Çok kaba olan bir adam körün birine "Allah insandan bir şey alırsa mutlaka onu başka bir şeyle telafi eder. Allah seni kör etti de görme yerine ne vermiş sana?" der. Kör adam ona " Allah bana senin gibileri görmeme nimetini verdi. " der.

14. Kör bir adamla evlenen bir kadın ona "Benim ne kadar beyaz tenli ve güzel olduğumu görebilsen hayran olursun" deyince, kör adam eşine "Öyle olsaydın görebilen insanlar seni benim gibi körlere bırakmazlardı." der.

15. Adamın biri, bir kadına "Ne kadar güzelsin" der. Kadın "Keşke sen de benim kadar güzel olsaydın, o zaman seninle duygularımı paylaşırdım" deyince adam "Olsun ben nasıl sana yalan söylediysem sen de bana yalan söyleyebilirsin" der.

16. Kadın biri dört eşiği birden çekip yürüyordu. Yanından geçen iki genç ona "Gün aydın eşeklerin annesi" deyince kadın onlara "Günaydın evlatlarım" der.

17. Uçak imalatı hocaları, bir uçağa davetli olarak girerler. Kendilerini davet eden şirket sahibi onlara "Bu uçağı imal eden sizin öğrencilerinizdir" deyince bir bu hoca haricinde hocaların tamamı kapıya doğru yönelerek inmeye çalışırlar. Şirket sahibi ona "Hocam ya siz neden kaçmaya çalışmıyorsunuz?" der. Oturan hoca ona "Merak etme, bu uçağı imal eden bizim öğrencilerimizse o zaman rahat ol, uçak hiç uçamayacaktır." der.

18. Arap bir mühendis Japonyalı mühendise "Siz Japonlar neden hepiniz zekisiniz, ülkenizdeki hizmet ve yönetim çok gelişmiş durumdadır" diye sorar. Japon mühendis "Japonlar arasında 10 adamdan biri zekidir; siz Araplar ise aranızda 10 adamdan dokuzu zekiyken 1 adam aptaldır, biz yönetici olarak zekiyi seçer diğer dokuz aptalın da ona yardım etmesini sağlarız; ancak siz bunun tersini yapıp aptalı yönetici olarak seçer ve 9 zekiyi de onun yanında çalıştırıyorsunuz." diye cevap verir.

19. 120 yaşını dolduran bir amcaya "Nasıl bu kadar sağlıklı yaşayabildin" diye sormuşlar o "Ben hasedi bıraktım cesedimi kazandım." diye cevap verdi.

20. Tecrübeli bir yaşlı amcaya sormuşlar "Gökyüzü neden bu kadar saf ve berraktır" o da "Çünkü onu kirleten insanlar içinde yaşamıyorlar" demiş.

21. Köy ahalisinin bütün ihtiyaçlarını karşılayan su kuyusundan su çıkmamaya başlayınca herkes susuzluktan şikayet eder. Köyün adamları kuyunun başına gelir ve neden su çıkmadığını araştırırlar. Kuyunun dibinde bir nesnenin bulunduğunu ve suyun çıkmasını engellediğini görürler. Bunun üzerine kimin kuyuya inebileceğini aralarında konuşurlar. Aralarında bir genç "Ben kuyuya ineceğim, ancak benim bir şartım var". Köy ahali "Şartın ne?". Genç adam kuyuya inince sırtına bağlayacağım ipi öz kardeşim tutmalıdır" deyince köy ahali işte ipi biz tutarız, kardeşine gerek yok" derler. Genç adamın ısrarı üzerine ipi ahaliyle birlikte kardeşi de tutar. Genç adam kuyuya iner ve yukarıya çekilmesini ister. Yukarı çıkınca önce kuyuya düşen ve kanadı kırık olan kocaman atmaca çıkar. Kocaman siyah atmacanın kuyudan çıktığını gören ahali korkar ve hemen ipi salarlar. İpi tutmaya devam eden sadece genç adamın kardeşi olur. Kuyudan çıkan adam kardeşine sarılıp köye ahalisine "Neden ipi tutanlar arasında önce kardeşimin yer almasını istediğimi anladınız mı?"

22. Bir köye düşman askerlerini saldırır ve bütün erkekler köyün dışında oldukları için kadınlara tecavüz ederler. Bir kadın haricinde bütün kadınlar tecavüze uğrar. Kendisine tecavüz etmeye çalışan askerin kafasını kesen kadın, düşman askerleri köyden çıktıktan sonra dışarı çıkar. Tecavüze uğrayan köyün diğer kadınları, düşmanın kafasını elinde tutan kadını görünce, onu kıskanır ve tecavüze uğradıklarını kocalarından gizlemek için hep birden onu öldürürler.

23. Kar-koca bir yolcu gemisine binip seyahat ederler. Denizin ortasında su dalgaları şiddetlenir ve gemiye su girer. Bütün yolcular telaşlanır ve korku dolu anlar yaşarlar. Karı da telaş içinde ağlar, bağırır ve kocasına gider. Kocasının sakın sakın oturduğunu görünce ona "Ölmek üzereyiz sen hâlâ sakın sakın nasıl oturabiliyorsun?" diye bağırır kocası "Elindeki hançeri karısının boynuna dayatır ve ona "Bu hançerden korkmuyor musun" diye sorar. Karısı "Hayır çünkü hançer beni koruyup kollayan bir emin eldedir" der. Bunun üzerine kocası "Biz de yüce Allah'ın emin ellerindeyiz." der.

24. Yoksul olan adamın biri ailesinin geçimini sahip olduğu taksinin geliri ile sağlar. Bu yüzden taksisini hırsızlardan korumak için gece sabaha kadar onu gözetir ve gün boyunca esneyip durur. Taksici arkadaşları ona "Git kendine bir köpek al, sabaha kadar arabayı o korusun, sen de rahat uyursun" deyince adam bir köye gider ve bir köpek alır. Köpeği arabaya bağlar ve sabaha kadar rahat bir şekilde uyumaya başlar. Bu durum bir hafta boyunca devam ettikten sonra bir sabah adam uykudan kalkınca arabasının çalındığını görür. İhbar üzerine adamın yanına gelen polisler ona "Arabayı korumak için bağladığın bu köpeği sen mi besleyip büyüttün?" diye sorunca taksici "Hayır, bir hafta önce satın aldım". Bunun üzerine polisler bizi köpeği aldığın adamın evine götür" derler. Köpeği aldığı adamın evine gidince taksiyi bulurlar. Bunun üzerine polisler adama "Bak, bu satın aldığın köpek daha önce kendini besleyen adama karşı vefasından arabayı çaldığı zaman hiç sesini çıkarmamış, sen de git bir yavru köpek al ve onu belse ki ileride sana vefalı çıksın" der.

Değerlendirme ve Sonuç:

Tespit edilip yukarıda verilen metinlerden de anlaşılacağı üzere WatsApp'ta paylaşılan metinlerin başında fıkralar gelmektedir. Bu durum da farklı meşreplere sahip insan topluluklarına ait mizah unsurlarının küreselleştiğini göstermektedir.

Bu incelemede yer alan 43 fıkra metni için şöyle bir tasnif çalışması yapılabilir:

1. Karı-koca ilişkisi ve cinsellikle ilgili fıkralar 1, 3, 8, 9,10,11, 14, 15, 16, 17, 25, 26, 27,34,35,37, 39, 41, 42
2. Güzellik-çirkinlik ile ilgili fıkralar 22
3. Irak'ın sosyo-kültürel yapısı ve ekonomik ile güvenlik durumu ile ilgili fıkralar.20,21,24, 28, 32, 43
4. Zenginlik-yoksullukla ilgili fıkralar 29, 31
5. Din adamları ve dincilerle ilgili fıkralar.4, 30, 40
6. Siyaset ve siyasetçiler hakkında anlatılan fıkralar 2, 13, 38,
7. Aptallarla ilgili fıkralar 7, 18, 33, 36
8. Sarhoşlarla ilgili fıkralar 6, 12,
9. Nasreddin hoca ile ilgili fıkralar 23
10. Farklı konulara anlatılan fıkralar 19

Kısa ve ibretli anlatılar ile anekdotlar başlığı altında yer alan metinlerle ilgiliyse şöyle bir tasnif yapılabilir.

1. Engelli, özürlü ve sakat insanlarla ilgili kısa anlatılar 11, 13, 14,
2. İbretli anlatılar 2, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 14
3. Zeki insanlarla ilgili anlatılar 8, 10, 16,
4. Güldürücü Anekdot ve hikayeler 1, 3, 4, 5, 6, 9,
5. Irak'ın sosyo-kültürel yapısı ve ekonomik ile güvenlik durumu ile ilgili anlatılar 7

Yukarıda örnekleri verilen metinlerin benzerleri ve hatta aynıları dünyanın birçok yerinde tespit edilebilir. Dolayısıyla bu iletişim araçları, milliyet esası üzerine tesis edilen devletlerin sınırını aşmış ve dünyanın tek devlet olmasına yol açmıştır. Çünkü fıkra, kısa hikaye vb. halk edebiyatı ürünlerinin farklı dillerle anlatıldığı/paylaşıldığı görülmektedir.

Bu paylaşımlar neticesinde halk edebiyatı ürünlerinin farklı millet ve topluluklar arasındaki versiyonu tespit etmek açısından kolaylık sağlamıştır. Bu gelişmeler toplumların geleneksel yapıdan sanal yapıya dönüşmesine vesile olmuştur.

Metinlerde Yaşar Kalafat'ın kullandığı "Türk Kültürlü Halklar" kategorisine giren Irak'taki homojen yapıli halkın yaşam koşulları yanı sıra sosyo-kültürel ve psiko-kültürel yapısına ilişkin önemli kültür unsurları yer almaktadır. Metinlerde, rüşvet, yolsuzluk gibi hayatın muhtelif alanlarında yaşanan sosyal ve kültürel sorunlar oldukça güzel ve dikkat çekici bir üslupla işlendiğı görülmektedir. Metinlerde ayrıca toplum bireylerini birbirlerine veya başkalarına iletmek istedikleri çok ince ve dokunaklı mesajla yer almaktadır.

Halk edebiyatı ürünlerine hiç sıcak bakmayan ve yanaşmayan bazı kitleler, bu paylaşımlar sayesinde söz konusu ürünleri kabullenmeye başlamış ve özellikle fıkra, anekdot ve ibretli hikayeleri dinlemezken onları okuma yoluyla sevmiş ve geleneksel bir anlatıcı gibi onları anlatmak yerine paylaşmaya başlamıştır. Hal böyleyken halk edebiyatı ürünleri dinleyicisi yerine çok geniş bir okuyucu kitlesi oluşmuştur. Bu durum bir bakıma okuyucunun halk edebiyatı ürünlerini yakından okumasına ve anlamasına vesile olmuştur.

Ancak şunu ifade etmek yerinde olur; daha önce dilden dile yayılan halk edebiyatı ürünleri, günümüzde elektronik ortama aktarılınca okuma yazması olmayan insanları zor duruma bırakmıştır bu yüzden bu kesim, günümüze kadar halk edebiyatı ürünlerini geleneksel anlatıcıdan dinlemeye devam ettiği söylenebilir.

Kültür etkileşiminin çok aktif hale geldiğı bu ortamda anlatıcı ile dinleyici arasında mevcut olan etkileşim ortadan kalkmıştır. Anlatıcının kullandığı jest ve mimikler artık tarih olmuştur.

Halk edebiyatı ürünlerinin anlatılmasında göz, kulak ve beden dili esasken günümüzde sadece metinlerin okunmasına aracılık yapan göz kalmıştır.

Halk edebiyatı, geleneksellik kalıbından çıkmış ve geniş ve çok etkileşimli bir ortama girmiştir.

WhatsApp başta olmak üzere internetin diğer iletişim araçları, geleneksel anlatının anlatma zamanını yok etmiş, yani insanlar artık 7 gün 24 saat boyunca halk edebiyatı ürünlerini paylaşabilir ve okuyabilir.

Günümüz dünyasında bu gelişmeler çerçevesinde dikte rejimleri bile vatandaşları üzerine uyguladığı amansız yasalar içerisinde onlara facebook veya WhatsApp'ı bir nefes alma penceresini olarak açık bırakmak zorunda kalmıştır. Böylece izole edilen toplumlar yalnızlıktan kurtulmuştur.

Bu sürekli ve kesintisiz iletişim toplumsal kimliğin tanıtılmasında önemli bir rol oynamıştır. Farklı kıtalarda yaşayan değişik, millet ve toplulukların birbirlerinin sosyal ve kültürel yapılarını tanıma fırsatını yakından bulmuşlardır.

İnternet iletişim araçları sanal ortamda yeni bir toplum oluşturmuş ve kültür unsurları değişiminin yapılmasına zemin hazırlamıştır. Bu yeni toplum diğer geleneksel toplumlardan farklıdır.

Bu iletişim araçlarında yapılan paylaşımların okuyucu tarafından beğenildiği veya beğenilmediği bir emoji (Gülme, acıma, ağlama vb.) ile dile getirilir.

Bir internet iletişim aracı olarak WhatsApp, halk edebiyatı ürünlerinin anlatılması için bulunması gereken anlatıcı, dinleyici ve ortam kuralını kırmış ve anlatıcı yerini WhatsApp paylaşımcısı, dinleyici yerini okuyucu, geleneksel ortam yerini ise telefon ekranı almıştır. WhatsApp, halk edebiyatı ürünleri için oldukça önemli olan ortamı yok etmiş ve bir ekrana dönüştürmüştür.

Normal şartlarda konusu açısından anlatılması zor olan halk edebiyatı ürünleri WhatsApp aracılığı ile paylaşımı kolay hale gelmiştir.

Cinsellik ve evlilik hayatına ilişkin gerçek ortamda anlatılmayan anlatıların farklı yaş ve kültür seviyesine sahip olan insanlara ulaştırılmasında önemli bir rol oynayan WhatsApp sayesinde bir veya birkaç dakika içerisinde yüzlerce kişiye halk edebiyatı ürünleri ulaştırılabilir.

WhatsApp'ta halk edebiyatı ürünlerinin türüne göre grupların oluşturulduğugörülmektedir. Söz gelimi fıkra, halk hikayesi, şiir, ve ibretli anlatılar gibi grupların oluşturduğuna bizzat şahit olduk.

Bu elektronik ortamda paylaşılan ürünler kısa bir zaman belki birkaç dakika içerisinde yüzlerce kişiye ulaştırılır. Bu durum metni okuyan, okuyucu pozisyonundan paylaşıcı pozisyonuna dönüşmesine yol açar.

Geleneksel ortamda anlatılan metin dilden dile anlatılan metin nasıl eklemlere ve çıkarmalara maruz kalıyorsa aynı husus WhatsApp aracılığı ile yayılan metin için de geçerlidir. Okuyucu kendisine gelen halk edebiyatı metinlerini zevkine, ideolojisine ve kişiliğine göre değiştirip paylaşabilir.

Halk edebiyatı ürünleri bu iletişim araçları sayesinde eski canlılığını kaybetmiş, yüz yüze iletişimden ziyade internet yoluyla farklı bir kalıba girdiği ve şekillendiği söylenebilir.

Irak coğrafyasında artık bir internet folkloru oluşturulduğu ifade edilebilir. Bu folklorun da önemli bir parçası halk edebiyatı ürünleri sayılır.

Yukarıda da belirtildiği gibi bu paylaşımlar neticesinde benzer ve hatta aynı ürünler ortaya çıkmıştır. Bu ürünler farklı dillerle anlatılsa da özünde aynı düşünce ve amaç yatmaktadır. Bu diller söz konusu ürünlere zenginlik ve rengarenk kazandırmıştır.

Örneğin benzer ve hatta aynı ürünler, farklı kıtalarda yaşayan ve değişik diller konuşan milletlerce anlatılmaktadır. Artık bu ürünler yerli değil küresel bir kimlik kazanmıştır.

Bununla birlikte bu paylaşımlar halk edebiyatı ürünlerine resimler kazandırmıştır. Ürünlerin çoğu paylaşınca ona uygun resim, fotoğraf veya karikatürler eklenir.

Sözlü halk edebiyatı ürünlerinin geçirmiş oldukları süreçleri göz önüne bulundurup yazılı ve elektronik ortamlara aktarımı ve uyumu hususunda nelerin yapılabileceğinin araştırılması ve incelenmesi gerekir.

Kaynakça:

1. Çobanoğlu, Özkul. (2002). **Halkbilimi Kuramları ve Araştırma Yöntemleri Tarihine Giriş**. Ankara: Akçağ Yayınları.
2. Ekici, Metin. (2004). **Halk Bilgisi (Folklor) Derleme ve İnceleme Yöntemleri**, Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
3. De Vos, Gail Arlene (2013). "Folklor ve İnternet: Netlore", Çev Nurulhude Baykal. **Millî Folklor**, 2013, Y. 25, S. 97, s.246-250.
4. Doğan, Rana Senanur. (2016). **Doğan Edebiyat Siteleri Çerçevesinde Sosyal Medya Edebiyatı**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
5. Güvenç, Ahmet Özgür. (2014). "İnternet Folkloru Üzerine Önerilen Bir Terim: E-Folklor" **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** 18 (2), 31-46
6. Oğuz, Öcal. (2009). **Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?** Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
7. Özdemir, Ahmet. (2007). **Bütün Yönleriyle Türk Halk Edebiyatı Bilgileri**, İstanbul: Bordo Siyah Klasik Yayınları.
8. Özdemir, Nebi. (2008). **Medya Kültür ve Edebiyat**, Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
9. <https://www.yenisafak.com/kitap/teknoloji-caginda-halk-edebiyati-115551>